

EUGENIUSZ WIĄZOWSKI

SALEZJANIE JAKO DUSZPASTERZE WSPÓLNOTY PARAFIALNEJ POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ RODZINY I ŚW. JUDY TADEUSZA W SŁUPSKU W LATACH 1949–2012

1. WSTĘP

W okresie poprzedzającym reformację Pomorze Zachodnie wraz z należącym do niego Słupskiem, znajdowało się w granicach biskupstwa kamieńskiego. W Słupsku, oprócz licznego duchowieństwa diecezjalnego, pracę duszpasterską prowadzili dominikanie¹. W 1534 r., na sejmie w Trzebiatowie, książę Barmin według zasady *cuius regio eius religio* wprowadził tu protestantyzm, a biskupstwo kamieńskie w 1545 r. przestało praktycznie istnieć².

Główne wydarzenia związane z wprowadzeniem reformacji w Słupsku rozegrały się w latach 1524–1525 i były wynikiem działalności Jana Amandusa, który przybył do Słupska w listopadzie 1524 r. i podczas swojego pobytu podburzył mieszczan, którzy wtargnęli do kościoła Mariackiego, zniszczyli w nim ołtarze, figury świętych i obrazy. Następnie tłum napadł na klasztor dominikanów, demolując go i rabując, zakonników natomiast rozpedził³. Po tych wydarzeniach katolicyzm powrócił do Słupska dopiero w 1845 r., kiedy to ustanowiona została parafia św. Ottona⁴. Po zakończeniu II wojny światowej jedynym zgromadzeniem zakonnym, które zaczęło pracę duszpasterską w Słupsku, było Towarzystwo

¹ Por. J. Kłoczowski, *Zakony na ziemiach polskich w wiekach średnich*, w: *Kościół w Polsce*, red. J. Kłoczowski, t. 1, Kraków 1968, s. 438, 443, 469, 535; M. Chorzępa, *Zakony w okresie przed-reformacyjnym*, Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne [dalej: KKWD] 3(1975)6–8, s. 239.

² Por. I. Jeż, *Szkic historyczny przynależności kościelnej terytorium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej* [dalej: SDKK] 1977, opr. P.T. Mielczarek, Koszalin 1977, s. 32–33.

³ Por. B. Wachowiak, *W zjednoczonym Księstwie Pomorskim (1478–1648)*, w: *Historia Słupska*, red. S. Gierszewski, Poznań 1981, s. 163–167.

⁴ Por. L. Bończa-Bystrzycki, *Przynależność diecezjalna okręgu szczecineckiego i słupskiego pod koniec XIX wieku i w początkach XX wieku*, *Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie* 1(1992), s. 128.

św. Franciszka Salezego⁵. Sytuacja ta nie zmieniła się do dziś. W niniejszej publikacji najpierw zostanie zaprezentowana kadra duszpasterska parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku, punkt drugi traktuje o obiektach sakralnych, budynkach parafialnych i zakonnych, a w punkcie ostatnim zostaną przedstawione wybrane formy duszpasterstwa.

2. KADRA DUSZPASTERSKA

W latach 1945–1949 w Słupsku ustanowione były trzy parafie: Parafia NMP Królowej Różańca Świętego, parafia św. Ottona przy kościele Najświętszego Serca Jezusowego oraz parafia Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza⁶. Pracujący w Parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku (od 1947 do 1949 r.) ks. Jan Zieja został z tej parafii odwołany przez kurię warszawską, a ponieważ pracował z dużym zaangażowaniem kuria gorzowska miała spore kłopoty ze znalezieniem odpowiedniego i chętnego kandydata na jego miejsce. Było wprawdzie kilku, ale żaden z nich nie zgodził się przejąć parafii z powodu ciężkich warunków materialnych a także rozbudowanego duszpasterstwa. Ostatecznie z propozycją przejścia tej placówki duszpasterskiej zwrócono się do salezjanów⁷.

Na polecenie ks. insp. Wojciecha Balawajdra, w celu zapoznania się z tą placówką, przybył do Słupska ks. Franciszek Krajewski, który parafię przyjął, chociaż rozpląkał się na widok tego, co miało go tu czekać. W ten sposób w 1949 r. parafia pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku znalazła się pod opieką duszpasterską Zgromadzenia Salezjańskiego, a pierwszym jej administratorem z ramienia zgromadzenia został ks. F. Krajewski⁸. Parafię pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w imieniu Zgromadzenia Salezjańskiego obsługiwali proboszczowie i inni księża kierowani w latach 1949–1979 przez inspektorów prowincji św. Stanisława Kostki z siedzibą w Łodzi, a później w Warszawie⁹, zaś w latach 1980–2012 przez inspektorów prowincji św. Wojciecha z siedzibą w Pile¹⁰.

⁵ Por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej* [dalej: *SDG*] 1959, Gorzów Wlkp. 1959, s. 235–237; A. Świda, *Problem parafii salezjańskich na Ziemiach Odzyskanych*, Łąd 1972, mps, s. 91.

⁶ Por. *Schematyzm Administracji Apostolskiej Kamińskiej, Lubuskiej i Pralatury Piłskiej 1949*, Gorzów Wlkp. 1949, s. 208–211.

⁷ Por. J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów Inspektorii św. Stanisława Kostki na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945–1952*, Kutno 1990, s. 131–132.

⁸ Por. K. Nestoruk, *Salezjańska Parafia Św. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w latach 1949–1977*, Lublin 1999, mps, s. 63.

⁹ Por. *Historia Salezjańskiej Inspektorii pw. św. Stanisława Kostki z siedzibą w Warszawie (1979–2004)*, *Seminare* 22(2005), s. 135–173.

¹⁰ Por. J. Wąsowicz, *Historia Salezjańskiej Inspektorki pw. św. Wojciecha z siedzibą w Pile (1979–2004)*, *Seminare* 22(2005), s. 97–133.

Tabela 1. Chronologiczny wykaz salezjanów pełniących urząd proboszczów w parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w latach 1949–2012.

Imię i nazwisko	Data i miejsce urodzenia	Daty i miejsca ślubów oraz święceń kapłańskich	Okres pracy na stanowisku proboszcza	Uwagi
1. ks. Franciszek Krajewski	21 IX 1910 Prócheńko, pow. Opoczno	22 VII 1932 Czerwińsk 20 IV 1941	1949– 20 X 1952	proboszcz, dyrektor wspólnoty zakonnej, † 12 II 1973 — Białogard- -Zwiniśław
2. ks. Jan Blezień	29 V 1901 Terespol	9 II 1920 Kraków 9 VII 1928 Turyn	23 XI 1952– 1959	proboszcz, dyrektor wspólnoty zakonnej, wicedziekan dekanatu Słupsk, † 14 III 1960 — Łódź
3. ks. Jan Stanek	11 XI 1908 Maków Podhalański	15 VIII 1926 Czerwińsk 21 VI 1936 Kraków	1959–1971	proboszcz, dyrektor wspólnoty zakonnej, dziekan dekanatu Słupsk Południe, † 10 I 1995 — Szczecinek
4. ks. Stanisław Jezierski	11 X 1917 Modrze, pow. Poznań	3 VIII 1937 Czerwińsk 4 VII 1948 Kraków	9 VIII 1971– 1980	proboszcz, dyrektor wspólnoty zakonnej
5. ks. Stanisław Jankowiak	26 I 1931 Śrem	2 VIII 1950 Czerwińsk 30 VIII 1959 Łąd	1980–1986	„
6. ks. Stefan Metrycki	1 IX 1938 Wilczkowice, pow. Łódź	2 VIII 1957 Czerwińsk 1 VI 1965 Łąd	1986–1991	„

Imię i nazwisko	Data i miejsce urodzenia	Daty i miejsca ślubów oraz święceń kapłańskich	Okres pracy na stanowisku proboszcza	Uwagi
7. ks. Andrzej Przybyła	3 IX 1950 Kalisz	16 VIII 1968 Kutno–Woźniaków 7 VI 1977 Łą	1991–1997	„ + 11 VII 2010 Dębno Lub.
8. ks. Stanisław Styrna	7 XI 1933 Przyborów, pow. Brzesko	2 VIII 1951 Czerwińsk 29 VI 1960 Łą	1997–2000	proboszcz, dyrektor wspólnoty zakonnej
9. ks. Janusz Sikora	28 III 1959 Człuchów	22 VIII 1979 Czerwińsk 17 VI 1986 Łą	2000–2006	„
10. Tadeusz Itrych	23 X 1968 Miastko	29 VII 1995 Rumia — śluby wieczyste 29 V 1999 Łą	2006–2012	„
11. Ks. Wiesław Pluto-Prączyński	15 VIII 1963 Bytów	19 VIII 1990 Kawnice — śluby wieczyste 4 VI 1992 Łą	2012–	„

Źródło: Archiwum Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile [dalej: ASIP]. T. Słupsk, b. sygn., b. pag.; Archiwum Parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku [dalej: APŚRS]. Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku 1949–2012, b. sygn., b. pag.; A. Świda. *Problem parafii salezjańskich na Ziemiach Odzyskanych*, Łą 1972, mps, s. 94; L. Kaliński. *Rodzina Salezjańska w Polsce. Wykaz domów i osób*, Warszawa 1988, s. 259; J. Pietrzykowski, *Salezjanie w Polsce 1945–1989*, Warszawa 2007, s. 497, 499, 501, 509; K. Nestoruk, *Salezjańska parafia Św. Rodziny...*, s. 63–69; E. Wiązowski, *Salezjanie na Pomorzu Środkowym w latach 1945–2000*, Warszawa 2008, mps, s. 162.

W parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku urząd proboszcza pełniło zatem 11 salezjanów. Byli oni równocześnie dyrektorami powierzonej im wspólnoty zakonnej, czterech spośród nich już zmarło.

Tabela 2. Chronologiczny wykaz wikariuszy i innych księży personelu pomocniczego w parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w latach 1949–2012.

Imię i nazwisko	Okres pracy duszpasterskiej w Słupsku	Uwagi
1. ks. Jan Bieńkowski	1949–1950 1952–1953	
2. ks. Marian Kamiński	1950–1951	† 23 I 1983 — Warszawa
3. ks. Tadeusz Malawski	1951–1952 1954–1955	† 21 VI 2005 — Swobnica
4. ks. Adam Cyronek	1953–1955 1959–1960	† 8 VI 1969 — Kołobrzeg
5. ks. Franciszek Kazimierczak	1953–1956	† 15 X 1979 — Piła
6. ks. Jan Cichosz	1955–1956	
7. ks. Jerzy Odyniec	1956–1957	
8. ks. Józef Duszyński	1957–1966	† 8 VI 1957 — Głogowo
9. ks. Idzi Iwański	1957–1958	
10. ks. Zygmunt Bajon	1958–1959 1976–1978	† 17 VIII 1980 — Poznań
11. ks. Marian Błoński	1958–1960	† 15 XII 1994 — Złoczew
12. ks. Stanisław Jankowiak	1959–1967	
13. ks. Jan Lewiński	1959–1960	† 8 XII 1986 — Aleksandrów Kuj.
14. ks. Józef Duchatkiewicz	1960–1962	† 2 XI 1993 — Dębno Lub.
15. ks. Eugeniusz Salamonowicz	1962–1966	† 4 VI 2004 — Czerwińsk
16. ks. Leszek Michalski	1965–1966	
17. ks. Marian Kubera	1966–1970	inkardynowany do ordynariatu połowego
18. ks. Franciszek Węgiel	1966–1967	
19. ks. Marian Juraś	1967–1969	† 21 IX 2001 — Wejherowo
20. ks. Henryk Zieniewicz	1969–1972	† 25 X 2005 — Debrzno
21. ks. Kazimierz Olędzki	1970–1973	
22. ks. Bogdan Walczykiewicz	8 VIII 1970–1974	
23. ks. Henryk Bichta	1971–1972	
24. ks. Mirosław Zajkowski	22 VIII 1971–1976	† 15 XI 1982 — Czerwińsk
25. ks. Zbigniew Dziedzic	8 VII 1972–1974	
26. ks. Stanisław Boguski	28.VI.1973–1977	
27. ks. Józef Padurek	1973–1974	† 15 II 1983 — Bydgoszcz
28. ks. Edward Bańdo	1974–1976	† 24 VI 1994 — Rumia
29. ks. Piotr Paziński	1974–1976	
30. ks. Ireneusz Trzeszczak	1974–1988	
31. ks. Józef Wittbrodt	1976–1978	

Imię i nazwisko	Okres pracy duszpasterskiej w Słupsku	Uwagi
32. ks. Józef Walawski	1978	† 28 IX 1990 — Łąd
33. ks. Andrzej Słowik	1978–1980	
34. ks. Andrzej Pastwa	1980–1983	
35. ks. Antoni Niebrzydowski	1981–1991	† 11 VIII 1999 — Łąd
36. ks. Edmund Jacek	1983–1986	† 1 X 1986 — Słupsk
37. ks. Stanisław Odziemczyk	1995–1992	† 1 X 1992 — Miastkowo
38. ks. Jan Granatowski	1986–2001	† 14 II 2001 — Słupsk
39. ks. Zygmunt Grochowiak	1987–1990	
40. ks. Krzysztof Hagedorn	1988–1991	
41. ks. Przemysław Pawelski	1990–1994	
42. ks. Stanisław Labuda	1990–1997	† 27 X 2005 — Słupsk
43. ks. Jan Czechowicz	1991–1993	† 1 II 2002 — Rzepczyno
44. ks. Feliks Łobos	1991–1992	
45. ks. Zenon Mach	1991–1992	
46. ks. Michał Rychert	1992–1993	
47. ks. Zbigniew Kąkol	1994–1998	
48. ks. Jerzy Czaja	1995–1998	
49. ks. Bernard Duszyński	1995–1998	
50. ks. Waldemar Dylewski	1997–1998	
51. ks. Stanisław Smuniewski	1997...	
52. ks. Jan Oleksiuk	1998–2004	
53. ks. Mirosław Popiel	1998–1999	
54. ks. Zbigniew Adamiak	1998–1999	
55. ks. Mirosław Dukiewicz	1999–2005	
56. ks. Benedykt Andrzejuk	2003...	
57. ks. Grzegorz Gruba	2005–2006	
58. ks. Dariusz Siek	2005–2007	
59. ks. Krzysztof Adamiak	2006–2010	
60. ks. Adam Michalski	2007–2011	
61. Ks. Stefan Sztuba	2008–2012	
62. Ks. Rafał Szwedowicz	2010–2012	
63. Ks. Konrad Herc	2011...	
64. Ks. Krzysztof Rudziński	2011...	
65. Ks. Zdzisław Cholewiński	2012...	
66. Ks. Wiesław Jaworski	2012...	

Źródło: ASIP. T. Słupsk..., b. pag.; APŚRS. Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny..., b. pag.; A. Świda. *Problem parafii salezjańskich...*, s. 94; L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska...*, s. 259; K. Nestoruk, *Salezjańska parafia...*, s. 69–72; E. Wiązowski, *Salezianie na Pomorzu Środkowym...*, s. 195–198.

Z tabeli wynika, iż w skład personelu pomocniczego parafii pw. Św. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w omawianym okresie wchodziło 66 księży. 22 z nich już zmarło.

Kapłanom pomagało także 44 kleryków odbywających w parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku praktykę pedagogiczno-duszpasterską. Z tego grona święcenia kapłańskie przyjął i w Zgromadzeniu Salezjańskim pozostało 20: ks. Kazimierz Furdyna, ks. Henryk Kulaszewicz, ks. Stanisław Snarski, ks. Kazimierz Gałaj, ks. Zbigniew Malinowski, ks. Marian Lewko, ks. Stanisław Boguski, ks. Stanisław Szmidt, ks. Tadeusz Woch, ks. Marian Graczyk, ks. Stanisław Warszawski, ks. Andrzej Daniluk, ks. Sylwester Groń, ks. Piotr Kozakiewicz, ks. Paweł Skolasiński, ks. Ryszard Sadowski, ks. Szymon Spalony, ks. Zbigniew Adamiak, ks. Rafał Krysiak i ks. Damian Kosmatka¹¹. W parafii pracowało również pięciu koadiutorów: Kazimierz Rysiak 1950–1951, Adam Turczyński 1952–1953, Jan Osomański 1957–1958 (†4 I 1970 — Płońsk), Stanisław Bigaj 1958–1959 i Stanisław Sternal (†5 V 2002 — Słupsk)¹². Z parafii natomiast pochodzili: ks. Czesław Adamkowicz, ks. Marek Babicz, ks. Henryk Boguszewski SDB, ks. Arkadiusz Domaszek SDB, ks. Andrzej Jaczewski SDB, ks. Kuper, ks. Waldemar Łachut SDB, ks. Grzegorz Marquardt, ks. Jan Oleksiuk SDB, ks. Piotr Perszko SDB, ks. Stanisław Warszawski SDB.

Od 1949 r. do 1972 r. dom salezjański w Słupsku stanowił ośrodek słupski, w skład którego wchodziło pięć parafii oraz trzy samodzielne wikariaty. Ośrodek ten dzielił się na trzy grupy: Słupsk–Kobylnica–Kwakowo, Głowczyce–Stowięcino–Cecenowo, Pałowo–Słonowice. Współbracia ośrodka spotykali się na dniach skupienia kwartalnego, konferencjach oraz zjazdach¹³.

Sytuacja zasadniczo nie zmieniła się w tym względzie do 1976 r., gdyż 31 XII tego roku formalnie erygowano dom zakonny Towarzystwa św. Franciszka Salezego pw. Świętej Rodziny w Słupsku¹⁴. Dopiero regulacja statusu prawnego parafii obsługiwanych przez salezjanów, której zdołał dokonać ks. inspektor S. Styryna z biskupami ordynariuszami poszczególnych diecezji, stworzyła możliwość dalszej normalizacji życia wspólnotowego salezjanów na Pomorzu Środkowym i erygowane zostały nowe domy zakonne:

- 7 VII 1977 r. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Głowczycach ze współbraćmi z Cecenowa (1977–1998) i Stowięcina (1977–1998)¹⁵;
- 13 VI 1984 r. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kobylnicy ze współbraćmi z Kwakowa (1984–1988).

¹¹ Por. E. Wiązowski, *Salezianie na Pomorzu Środkowym w latach 1945–2000*, Warszawa 2008, mps, s. 209–210.

¹² Por. APŚRS, *Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny...*, b. pag.; K. Nestoruk, *Salezjańska parafia...*, s. 73–77.

¹³ Por. *SDKK 1998*, opr. K. Zadarko, D. Końska, K. Wilkowska, Koszalin 1998, s. 91.

¹⁴ Por. *Rodzina Salezjańska w Polsce*, opr. L. Kaliński, Warszawa 1988, s. 258.

¹⁵ Por. tamże, s. 228, 234, 260.

Obydwie wspólnoty wydzielone zostały z domu w Słupsku¹⁶, przy którym nadal pozostały: Pałowo i Słonowice. Było tak do 1999 r., gdyż po przeniesieniu parafii z Pałowa do Sycewic salezjanie zamieszkali w Sycewicach i od 1990 r. zarówno Słonowice (do 1991 r.), jak i Sycevice (do 1998 r.) należały do domu w Kobylnicy. W związku z przekazaniem przez Zgromadzenie Salezjańskie parafii Kwakowo, Słonowice i Sycevice diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej oraz parafii Cecenowo i Stowięcino diecezji pelplińskiej, najpierw w 2006 r. do wspólnoty świętej Rodziny w Słupsku ponownie powrócili współbracia z Głównyc, a w 2011 r. również współbracia z Kobylnicy, bowiem tamtejsze domy zakonne przestały istnieć¹⁷.

3. OBIEKTY SAKRALNE ORAZ BUDYNKI PARAFIALNE I ZAKONNE

Pomieszczenia kościelne, które stały się po II wojnie światowej centrum parafii Św. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku, stanowił pierwotnie budynek wniesiony w 1920 r. do celów niesakralnych. Mieściła się w nim kantyna wojskowa, w pobliżu bowiem znajdowało się od I wojny światowej lotnisko wojskowe, a przy nim kasyno oficerów lotnictwa, które przebudowano na kaplicę ewangelicką „Panny Marii za miastem”, gdyż należała do parafii Mariackiej¹⁸. Została ona poświęcona 1 III 1947 r. jako kaplica św. Judy Tadeusza. Dzięki staraniom ks. J. Zieji, 1 VI 1948 r. przy kaplicy została kanonicznie erygowana parafia, która przyjęła za swoich patronów Świętą Rodzinę i św. Judę Tadeusza. Zgodnie z dekretem ustanowienia parafii z 1 VI 1948 r., w obrębie parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza Apostoła znalazła się zachodnia część Słupska. Granice jej stanowił: od wschodu tor kolejowy Gdańsk–Szczecinek, na północy aż do zbiegu tegoż toru z torem kolejowym Słupsk–Ustka, środkiem tegoż toru kolejowego aż do północnych granic miasta; na zachód granicami Słupska, na południe środkiem toru kolejowego Gdańsk–Szczecinek aż do południowych granic miasta¹⁹. Na podstawie dekretu ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej bp. Ignacego Jeża z 16 IV 1977 r. z terenu parafii Świętej Rodziny wydzielono nową parafię św. Maksymiliana Kolbego²⁰.

W 1949 r., kiedy gospodarzem tej placówki duszpasterskiej zostało Zgromadzenie Salezjańskie, budynek świątyni wymagał natychmiastowego remontu i zabezpieczenia przed zniszczeniem. Wyposażenie wnętrza kaplicy stanowiły tylko: prowizorycznie wykonany ołtarz, 16 ławek i nie nadające się już do użytku

¹⁶ Por. tamże, s. 238–240; *Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego* [dalej: Elenko] 1987–1988, s. 33–34.

¹⁷ Por. E. Wiązowski, *Salezjanie na Pomorzu Środkowym...*, s. 144–145.

¹⁸ Por. M. Żerański, *Szlak ewangelicki w Słupsku*, Cieszyn 2011, s. 68–72.

¹⁹ Por. *Dekret erekcji Parafii Świętej Rodziny w Słupsku*, Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Piłskiej 4(1948)4–8, s. 222.

²⁰ Por. *SDKK 1977*, s. 246.

organy. Od pierwszych chwil pobytu w parafii ks. F. Krajewski przystąpił do gruntownego remontu, jak również zmiany charakteru dotychczas istniejących pomieszczeń w kaplicy i w budynku mieszkalnym²¹. Z jego inicjatywy został dobudowany również nowy fronton kościoła. Przez dobudowanie tej części, kościół zyskał kościelną fasadę i 45 m² powierzchni²². Ks. S. Blezień wzbogacił kościół o nowe elementy, wstawił drewniany ołtarz wraz z otaczającą go balustradą, a sufit świątyni pokryty został polichromią²³.

Żmudne starania o uzyskanie zgody władz państwowych na budowę nowego kościoła doczekały się pomyślnego finału pod koniec 1982 r. Podczas dyskusji przeprowadzonej 8 XI 1982 r. w Urzędzie Wojewódzkim w Słupsku mgr inż. arch. Artur Odrosek, w obecności proboszcza parafii ks. S. Jankowiaka, określił, jaki kościół jest potrzebny. Władze wojewódzkie 10 grudnia odpowiedziały pozytywnie²⁴. W 1986 r. powstały pierwsze projekty i ustalenia, które przejął do realizacji 31 VIII 1986 r. nowy proboszcz ks. S. Metrycki. W lutym 1988 r. plac pod budowę nowego kościoła był przygotowany i 24 kwietnia został poświęcony przez ks. insp. S. Skopiaka. W tym samym miesiącu pojawiły się także pierwsze wykopy pod fundamenty. W lipcu 1988 r. rozpoczęto budowę tymczasowej kaplicy. W marcu 1989 r. fundamenty były przygotowane do dalszych prac²⁵. Wmurowania kamienia węgielnego pochodzącego z Domu Nazaretańskiego dokonał ówczesny bp Piotr Krupa z Koszalina 11 VI 1989 r. W kwietniu 1990 r. ponad ścianami zaczęły wylinać się konstrukcje dachu, który już w kwietniu 1991 r. został ukończony. Od czerwca tego roku prace nadzorował nowy proboszcz ks. A. Przybyła. W ostatnią niedzielę 1992 r., kiedy przypadała patronalna uroczystość Świętej Rodziny, ówczesny ordynariusz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej bp Czesław Domin dokonał poświęcenia kościoła²⁶.

Kolejny proboszcz ks. S. Styrna w ciągu niespełna trzech lat zdołał zatroszczyć się o wykończenie świątyni: otynkowano filary, założono granitową posadzkę w nawie głównej i lastrykową w nawach bocznych. Marmurem wyłożono prezbiterium i kaplicę MB Wspomożenia Wiernych. Murowaną płytę ołtarzową sprowadzono aż z Carrary (Włochy). 30 I 2000 r. bp koszalińsko-kołobrzeski M. Gołębiewski, w obecności ks. insp. Jerzego Worka, dokonał aktu konsekracji kościoła wybudowanego wg projektu inż. arch. Tadeusza Ciemnoczołowskiego. Niezależnie od zmian personalnych na stanowiskach proboszczów, od początku budowę nadzorował i był w nią niezwykle zaangażowany administrator

²¹ Por. K. Nestoruk, *Salezjańska parafia...*, s. 40–41.

²² Por. APŚRS. Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny..., b. pag.

²³ Por. E. Wiązowski, *Nowy kościół salezjanów w Słupsku*, Wierzę 4(1993)2, s.4.

²⁴ Por. ASIP. T. Słupsk..., b. pag.; APŚRS, Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny..., b. pag.

²⁵ Por. APŚRS. Kronika budowy nowego kościoła Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku 1986–2000, b. sygn., s. 4; M. Rychert, *Z kroniki parafialnej*. Nasza Rodzina 1(1992)12, b. pag.

²⁶ Por. E. Wiązowski, *Nowy kościół...*, s. 5.

domu ks. J. Granatowski²⁷. Położeniem tynków na elewacjach zewnętrznych, pomalowaniem ich, rozbiórką tymczasowej kaplicy oraz wyłożeniem go polbrukiem placu wokół kościoła zajął się ks. J. Sikora. Ks. T. Itrych natomiast doposażył kościół w dwa nowe konfesjonały, ławki, a w prezbiterium wstawił witraż przedstawiający Świętą Rodzinę.

W 1991 r. na terenie parafii, na rogu ulic Kossaka i Braci Gierymskich, ustawiono wykonaną ze sztucznego kamienia figurę Wspomożycielki, a w 2004 r. wybudowano w tym miejscu nową, stylową i znacznie trwalszą kapliczkę, do której wstawiono sprowadzoną z Włoch figurę Matki Bożej Wspomożenia Wiernych. Kapliczkę tę 24 V 2005 r. poświęcił bp Paweł Cieślík z Koszalina. Uwieńczeniem długoletniego kultu Wspomożycielki w parafii było nadanie miejscu, gdzie znajduje się kapliczka z całym otoczeniem, uchwałą Rady Miasta Słupska 28 XII 2005 r. nazwy „Skwer Wspomożycielki”²⁸.

W 1949 r. stary budynek przeznaczony na plebanię w Słupsku przy ul. Grottera 9 przedstawiał podobny stan zniszczenia jak świątynia parafialna. Ks. F. Krajewski z dawnego budynku kasyna poniemieckiego i z domu, który należał do dawnej sali kościelnej, po modernizacji, urządził plebanię²⁹. Kolejni przełożeni domu zakonnego w Słupsku oraz zakonne władze inspektorialne i władze diecezjalne czyniły również starania o uzyskanie pozwolenia na budowę nowego domu zakonnego. Wysiłki nie przynosiły rezultatów przez 30 lat, dopiero 7 V 1981 r. plany budynku parafialnego oraz salek katechetycznych władze miejskie zatwierdziły i niezwłocznie przystąpiono do budowy. Prace prowadzone pod kierunkiem Zygmunta Podgórnika zostały zakończone w 1985 r.³⁰. Parter od strony ul. Grottera przeznaczony został na działalność duszpasterską, kancelarię, kuchnię i jadalnię. Skrzydło południowo-zachodnie przeznaczono na katechizację, zaś pomieszczenia na pierwszym i drugim piętrze wykorzystane zostały na mieszkania dla duszpasterzy, kaplicę, świetlicę, pokoje gościnne i salę obrad³¹.

4. WYBRANE FORMY DUSZPASTERSTWA

W latach 1983–1989 ze Słupska do Częstochowy wędrowali pątnicy Słupskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę. Głównym motywem pielgrzymki było uczczenie 600-lecia obecności obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej na Jasnej Górze. Zainicjowała ją działająca przy parafii grupa Duszpasterstwa Akademickiego „Płomień”, zaś głównym organizatorem przedsięwzięcia był ks. I. Trzeszczak. I-sza pielgrzymka miała wyruszyć ze Słupska w lecie 1982 r., ze względu

²⁷ Por. tenże, *Konsekracja kościoła*, Głos Pomorza (2000)34, s. 13.

²⁸ Por. J. Sikora, *Kult Wspomożycielki w Słupsku*, Rodzina Salezjańska (2006)32, s. 30.

²⁹ Por. K. Nestoruk, *Salezjańska parafia...*, s. 52–54.

³⁰ Por. APŚRS. Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny..., b. pag.

³¹ Por. ASIP. T. Słupsk. Sprawozdanie ks. S. Jankowiaka, Słupsk 31 VIII 1986 r., b. pag.

na rygorystyczne przepisy stanu wojennego nie doszła jednak do skutku. Wyruszyła natomiast rok później, 6 VIII 1983 r., w liczbie około 150 pielgrzymów³². W 1988 r., w związku z objęciem przez ks. I. Trzeszczaka stanowiska proboszcza parafii i dyrektora wspólnoty pw. Świętego Krzyża w Rumi, Słupską Pieszą Pielgrzymkę na Jasną Górę poprowadził ks. Z. Grochowiak, natomiast ostatnią (VI) w 1989 r., w której uczestniczyło ok. 300 osób, ks. K. Hagedorn³³. Ks. S. Styrna zorganizował natomiast w 1999 r. pielgrzymkę do Egiptu i Ziemi Świętej³⁴, a w 2000 r. do Jerozolimy, Betlejem, Nazaret, Betanii i Galilei³⁵.

Ks. Zieja, pracując w Słupsku, założył przy parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza zespół wokalny, który z czasem przekształcił się w chór parafialny. Dokonało się to m.in. dzięki zaangażowaniu byłego profesora Szkoły Muzycznej w Słupsku Karola Foremego. W 1961 r. wspólnym staraniem całej parafii zakupiono sześciogłosowe organy, które wzbogaciły brzmienie chóru i służyły do akompaniowania śpiewom wykonywanym podczas trwania liturgii z ludem³⁶. Chór występował również w innych parafiach słupskich oraz w okolicznych kościołach: w Kobylnicy, Słonowicach, Sycewicach, Pałowie, Kwakowie, Lubuniu itd.³⁷.

Opisanie, a nawet szczegółowe wyliczenie wszystkich grup działających przy parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku, jest praktycznie niemożliwe, gdyż tylko w październiku 2000 r. naliczono aż 22 różne grupy i ruchy³⁸, dlatego tu zostaną przedstawione tylko wybrane. Już w początkowej fazie rozwoju parafii istniała Krucjata Eucharystyczna, która liczyła 90 chłopców oraz 140 dziewcząt³⁹. Od początku istnienia parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku funkcjonowała dość liczna grupa Żywego Różańca. Już w 1949 r. w grupie tej zrzeszonych było 60 młodych chłopców oraz 180 dziewcząt, a także 725 ojców i matek. W 1961 r. we wszystkich różach słupskiej parafii było mniej, bo tylko około 430 osób. Wiadomo także, że prowadzona była stała formacja grup Żywego Różańca. Raz w miesiącu organizowane były spotkania modlitewne, podczas których duszpasterz odpowiedzialny za animację grupy wygłaszał konferencję związaną tematycznie z życiem modlitewnym⁴⁰.

Niezwykle liczną grupę w parafii stanowili ministranci, którzy mieli cotygodniowe spotkania. Odbywały się one najczęściej po niedzielnych mszach św., ale były również organizowane spotkania okazjonalne całej wspólnoty. Ministranci

³² Por. M. Babicz, *Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego „Płomień” przy parafii Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku w latach 1974–1987*, *Seminare* 20(2004), s. 528–529.

³³ Por. APŚRS. *Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny...*, b. pag.

³⁴ Por. J. Oleksiuk, *Pielgrzymka do Egiptu i Ziemi Świętej w dniach 9–21 listopada 1999 roku*, *Nasza Rodzina* 7(1999), b. pag.

³⁵ Por. *Pielgrzymka jubileuszowa do Ziemi Świętej*, *Nasza Rodzina* 8(2000), b. pag.

³⁶ Por. K. Nestoruk, *Salezjańska parafia...*, s. 122–123.

³⁷ Por. APŚRS. *Kronika chóru św. Cecylii w Słupsku*, b. sygn., b. pag.

³⁸ Por. T. Rogowski, *Parafia wspólnot*, *Gość Niedzielny* 77(2000)41, s. 17.

³⁹ Por. K. Nestoruk, *Salezjańska parafia...*, s. 122–123.

⁴⁰ Por. APŚRS, *Kronika Parafii Świętej Rodziny...*, b. pag.

spotykali się ze sobą nie tylko na modlitwie czy na zbiórkach w salce, ale także podczas spotkań organizowanych zazwyczaj przez kleryków asystentów, które miały charakter typowo rekreacyjny⁴¹. Najwięcej ministrantów było w parafii w latach: 1950, 1960–1966, 1974–1977 oraz w latach 80. XX w., wówczas liczba ich przekraczała 100. Na przykład, w 1980 r. statystyka przedstawiała się następująco: 50 lektorów, 75 ministrantów, 25 kandydatów⁴². Organizowane były również kursy lektorskie, które kończyli także ministranci z okolicznych parafii, m.in. z Kobylnicy, Kwakowa i Pałowa⁴³.

W 1998 r. niewielka grupa ludzi skupionych w parafialnej *Caritas* nie stawiała sobie na początku wielkich zadań, z czasem zaczęły one wzrastać, zwłaszcza w zakresie pomocy uboższym. Członkowie grupy odnajdywali potrzebujących i wspierali ich, niosąc pomoc materialną. Wieloletnim opiekunem grupy Katolickiego Stowarzyszenia Kolejarzy Polskich był ks. J. Granatowski. W ramach stowarzyszenia gromadzili się słupscy kolejarze z całego miasta⁴⁴.

Na uwagę zasługuje niewątpliwie parafialna grupa Ruchu Odnowy w Duchu Świętym. Dzięki nabożeństwom uzdrowienia zyskała ona duży rozgłos jako Wspólnota Charyzmatyczno-Ewangelizacyjna „Święta Rodzina”. Nabożeństwa uzdrowienia rozpoczął — po objęciu stanowiska proboszcza tej parafii — ks. S. Styrna. Najpierw przychodzili na nie ludzie z całego Słupska⁴⁵. Później również spoza miasta. Nabożeństwa uzdrowienia odbywały się w drugi wtorek każdego miesiąca i dzięki rozwieszonym w mieście plakatom były rozreklamowane w okolicy. Spotkania słupskiej wspólnoty były otwarte i dzięki nim ludzie mogli silniej przeżywać swoją wiarę. Członkowie Wspólnoty Charyzmatyczno-Ewangelizacyjnej „Święta Rodzina” uczestniczyli w nabożeństwach uzdrowienia jako grupa wsparcia. Wspólnota „Święta Rodzina” brała udział w czuwaniach charyzmatycznych na Jasnej Górze, a w Słupsku ks. S. Styrna organizował (najpierw dwa razy w roku, a później raz w roku) seminaria odrodzenia życia chrześcijańskiego. Na rekolekcje te przyjeżdżały również osoby z innych wspólnot charyzmatycznych, które wcześniej stworzył ks. Styrna: z Piły, Szczecina i Bydgoszczy⁴⁶.

W 1982 r. w Ruchu Światło-Życie skupiało się przy parafii aż 15 grup⁴⁷. Założycielem Ruchu Światło-Życie w tej parafii jest ks. A. Pastwa i ruch istotnie

⁴¹ Por. K. Nestoruk, *Salezjańska parafia...*, s. 100–101, 122.

⁴² Por. APŚRS. Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny..., b. pag.

⁴³ Por. APŚRS. Kronika ministrancka przy kościele Św. Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku, b. sygn., b. pag.

⁴⁴ Por. T. Rogowski, *Parafia wspólnot...*, s. 17; *Grupy i stowarzyszenia w parafii pw. Św. Rodziny w roku 2000 w Słupsku*, *Nasza Rodzina* 9(2000)1, b. pag.

⁴⁵ Por. E. Sienkiewicz, *Maksimum zaangażowania*, *Gość Niedzielny* 80(2003)6, s. 22.

⁴⁶ Por. Z. Marecki, *Słupsk — „Leczenie Duchem Świętym”*, *Kronika Inspektoriatu Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile* (2000) 5–6, s. 137–138.

⁴⁷ Por. APŚRS. Kronika Parafii pw. Świętej Rodziny..., b. pag.

zakorzenił się w parafii. Oazowicze, prowadzili ewangelizację w szkołach i przygotowywali piątkowe spotkania dla młodzieży, którym towarzyszyły modlitwy, radość, śpiew, rozważania, dyskusje⁴⁸.

Działalność Lokalnego Stowarzyszenia Salezjańskiej Organizacji Sportowej Rzeczypospolitej Polskiej, potocznie nazywanej Salosem, w Słupsku rozpoczęła się jesienią 1991 r., kiedy to z chłopców, którzy byli ministrantami, utworzona została pierwsza drużyna piłkarska. Starsi i młodszy trampkarze cały czas uczestniczyli w wojewódzkiej lidze prowadzonej przez Okręgowy Związek Piłki Nożnej w Słupsku. Salos funkcjonujący w Słupsku przy parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza 14 XI 1986 r. został wpisany również do *Rejestru Stowarzyszeń* w Sądzie Wojewódzkim w Słupsku i prowadził swoją działalność na podstawie zatwierdzonego *Statutu Członków Stowarzyszeń Lokalnych Salezjańskich Organizacji Sportowych*. Był ponadto członkiem Stowarzyszenia Inspektorialnego Prowincji pw. św. Wojciecha w Pile z siedzibą w Szczecinie oraz Zarządu Krajowego Salezjańskiej Organizacji Sportowej Rzeczypospolitej Polskiej, który z kolei został członkiem Polskiego Komitetu Olimpijskiego⁴⁹. Odnotowano wiele sukcesów w halowych mistrzostwach Polski i Europy. Z upływem czasu, słupska liga Salosu rozrosła się do trzech drużyn piłkarskich chłopców i dwóch drużyn koszykarskich; w koszykówkę grały również dziewczęta⁵⁰.

Powstanie Salezjańskiego Wolontariatu Misyjnego zainicjowała studentka Akademii Pomorskiej w Słupsku, Ewa Jamicka. Była ona zapaloną entuzjastką misji, ale zdawała sobie sprawę, że sama niewiele może zdziałać. Słupska grupa wolontariuszy w stadium początkowym liczyła dziesięć osób⁵¹. Grupa organizowała inscenizacje, wystawy i konkursy misyjne⁵². Ośrodek prowadził także formację liderów Salezjańskiego Wolontariatu Misyjnego, organizował weekendy formacyjne z zakresu duchowości salezjańskiej dla współpracowników, wydawał książki o tematyce misyjnej oraz mnóstwo materiałów informacyjnych: foldery okolicznościowe, druki i ulotki dla animatorów. Sami misjonarze promowali wolontariat misyjny jako nową formę animacji misyjnej, zwłaszcza wśród młodzieży⁵³.

Od przejęcia parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku przez salezjanów, Maryja Wspomożycielka Wiernych była przez wspólnotę parafialną bardzo czczona. W bocznej kaplicy starego kościoła ustawiona została figura Wspomożycielki, przed którą wierni skupiali się, by szukać w niej ratunku i pomocy. To Stowarzyszenie Maryi Wspomożycielki Wiernych przy para-

⁴⁸ Por. *Ruch Światło-Życie*, Nasza Rodzina 7(1998)10, s. 3.

⁴⁹ Por. *Nasze grupy parafialne — SLSALOS Słupsk*, Nasza Rodzina 7(1998)1, b. pag.; E. Sienkiewicz, *Maksimum zaangażowania...*, s. 22.

⁵⁰ Por. K. Pawłowska, *Nastawiona na sukces*, Gość Niedzielny 85(2008)16, s. III.

⁵¹ Por. J. Sabat, *Wolontariat misyjny w Słupsku*, Gość Niedzielny 80(2003)9, s. 21–22.

⁵² Por. tenże, *Ze Słupska do Samary*, Gość Niedzielny 80(2003)33, s. 27.

⁵³ Por. P. Ratajczak, *Salezjański Ośrodek Misyjny*, Don Bosco (2001)1, s. 28–29.

fii czyniło starania, by obok figury Wspomożycielki powstał w Słupsku „Skwer Wspomożycielki”⁵⁴. Od około 1965 r. funkcjonują przy domu zakonnym Salezjańscy Współpracownicy⁵⁵. Wspólnota Anonimowych Alkoholików „Dar Jezusa” powstała przy parafii w 1983 r. i spotykała się w każdy piątek. W trzeciej piątce miesiąca odbywają się otwarte mitingi⁵⁶. Należy podkreślić, iż przy parafii pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza w Słupsku funkcjonowały również inne wspólnoty, jak choćby: Zespół Sześciu Nadzwyczajnych Szafarzy Eucharystii, Krąg Rodzin, Ruch Młodzieżowy Pustynia Miast, Salezjańska Pielgrzymka Ewangelizacyjna, Stowarzyszenie Matusi Małgorzaty czy Wspólnota Drogi Odnowy Neokatechumenalnej⁵⁷.

5. PODSUMOWANIE

Pierwszym proboszczem, który w 1949 r. w imieniu Zgromadzenia Salezjańskiego objął parafię pw. Świętej Rodziny i św. Judy Tadeusza Apostoła w Słupsku, był ks. Franciszek Krajewski. Do 2012 r. łącznie z nim urząd proboszczów tej parafii pełniło 11 salezjanów. Wspierało ich w pracy duszpasterskiej 66 kapłanów personelu pomocniczego, 44 kleryków odbywających praktykę pedagogiczno-duszpasterską oraz 5 koadiutorów. Z parafii pochodzi 10 księży. Pierwotnie parafia obejmowała całą dzielnicę Zatorze, a w 1977 r. wydzielona z niej została parafia pw. św. Maksymiliana Kolbego.

Staraniem kolejnych proboszczów, wcześniej tylko prowizorycznie dostosowane do sprawowania kultu pomieszczenia kościelne z 1920 r. zostały adaptowane na kościół połączony z domem parafialnym. W latach 80. XX w. natomiast, kiedy uzyskano zgodę władz państwowych, wybudowano nowy dom zakonny i przestrzenny kościół oraz wystawiono kapliczkę Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych. Salezjanie ze Słupska dbali również o rozwój życia duchowego parafian. W latach 1983–1989 ze Słupska do Częstochowy wędrowali pątnicy organizowanej przez nich Słupskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę. Od 1991 r. ukazywała się gazetka parafialna *Święta Rodzina*. Poza zwyczajnym duszpasterstwem funkcjonowały liczne grupy modlitewne, ruchy, wspólnoty i organizacje. Najważniejsze z nich to: Żywy Różaniec, *Caritas*. Katolickie Stowarzyszenie Kolejarzy Polskich, Krucjata Eucharystyczna, Ministranci, Ruch Kościoł Domy, Ruch Młodzieżowy Pustynia Miast, Ruch Odnowy w Duchu Świętym, Ruch Światło-Życie, Wspólnota Anonimowych Alkoholików „Dar Jezusa”, Neokatechumenat, Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej,

⁵⁴ Por. J. Sikora, *Kult Wspomożycielki...*, s. 30.

⁵⁵ Por. L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska...*, s. 259.

⁵⁶ Por. P. Pawełski, „Dar Jezusa”, *Nasza Rodzina* 2(1993)9, b. pag.

⁵⁷ Por. *SDKK 1998*, s. 394; *Grupy i stowarzyszenia w parafii Św. Rodziny w roku 2000...*, b. pag.; T. Rogowski, *Parafia wspólnot...*, s. 17.

Stowarzyszenie Matusi Małgorzaty, Stowarzyszenie Maryi Wspomożycielki Wiernych, Salezjański Wolontariat Misyjny i Salezjańscy Współpracownicy.

THE SALESIANS IN THE HOLY FAMILY
AND ST. JUDE THADDEUS PARISH IN SŁUPSK
IN THE YEARS 1949–2012

Summary

The first parish priest who took the Holy Family and St. Jude Thaddeus parish in Słupsk on behalf of the Salesian Society was Fr. Franciszek Krajewski. By 2012 the parish had had altogether 11 Salesian parish priests. Their assistant staff consisted of 66 priests, 44 clerical students doing their pedagogical and pastoral practice, and 5 coadjutors. The parish brought forth 10 priestly vocations. Originally, the parish covered the whole of Zatorze district. In 1977, St. Maximilian Kolbe's parish was separated from it. The subsequent parish priests converted the church buildings from 1920, which were only a makeshift place of worship, into a church attached to a parish hall. In the 1980s, when permission was obtained from the authorities, a new religious house and a spacious church were built, along with a chapel of Our Lady Help of Christians. The Salesians from Słupsk also took care of their parishioners' spiritual life. In the years 1983–1989 they organized a walking pilgrimage from Słupsk to Częstochowa. From 1991, the parish magazine *Holy Family* was published. Apart from ordinary pastoral work, there were numerous prayer groups, movements, communities and organizations, such as the Living Rosary, Caritas, the Catholic Association of Polish Railmen, the Eucharistic Crusade, altar servers groups, the Home Church movement (Ruch Kościół Domowy), the Desert of Cities youth movement (Ruch Młodzieżowy Pustynia Miast), the Charismatic Renewal, the Light-Life Movement, the "Gift of Jesus" Alcoholics Anonymous Community, the Neocatechumenate, the Salesian Sports Organization of the Republic of Poland, the Association of Mamma Margaret, the Association of Mary Help of Christians, the Salesian Missionary Voluntary Service, and the Salesian Cooperators.

Keywords: Salesians, priesthood, parish, priest, Słupsk

Nota o Autorze: Eugeniusz Grzegorz Wiązowski, dr historii — absolwent Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie; mgr teologii — absolwent Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu. Autor kilkuset artykułów w miesięcznikach, dwutygodnikach i dziennikach ogólnopolskich, regionalnych oraz lokalnych. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych: historia nowożytna, historia Kościoła, socjologia, filologia polska, teologia, filozofia.

Słowa kluczowe: salezjanie, duszpasterstwo, parafia, ksiądz, Słupsk